Den gamle bybrønd i Gammelby

Den gamle bybrønd i Gammelby kan desværre ikke dateres, men det formodes at de lokale har hentet vand her i flere hundrede år.
Placeringen af bybrønden er helt naturligt på det daværende fællesareal, kaldet forten. Forten ses på kortet som det brede stykke af Gammelbyvej, fra brønden og mod vest til T-krydset, hvor den nuværende Gammelby Mosevej går mod syd.
Man ved at den lokale buschauffør efter 2. verdenskrig, brugte vand fra brønden til at vaske bussen med. På et ukendt tidspunkt er brønden blevet fjernet over jordniveau og dækket af et betondæksel.
Brønden blev først "genopdaget" i forbindelse med den offentlige kloakering i Gammelby i 2007.
Genopførelsen af brønden over jordniveau blev, efter 5 års tilløb, gennemført i 2012 af Gammelby Grundejerforening med økonomisk støtte fra Nordea Fonden.

Copyright Kort & Matrikelstyrelsen — målebordsblade 1842-1899

Gammelby er Læborg Sogns ældste landsby.
Den nævnes første gang i offentlige papirer under navnet Albæk i 1392.
Frem til 1610 blev dette navn anvendt i administrationen, men næppe i daglig tale.
Grunden til den tidlige bebyggelse skal nok søges i "Anneksgården", som var præstebolig i ca. 200 år.
I 1579 købte kronen de 6 gårde der fandtes ud over anneksgården.
Heriblandt var "Gammelbygaard", Gammelbyvej 21, hvis smukke kampestensstald, på lige fod med brønden, vidner om godt, gammelt håndværk.
Der er ingen tvivl om at beliggenheden tæt ved "Hærvejen", som var den nord-sydgående hovedfærdselsåre i Jylland, har betydet meget for livet i Gammelby.
Ligeså har Vejen og Gammelby moser, som ligger umiddelbart syd for Gammelby, hvor der tidligere har været betydelig tørvegravningsindustri der beskæftigede flere hundrede arbejdere da det var på sit højeste.
Det sidste formbrændsel blev fremstillet i Gammelby af Alf Hansen i januar 1997.
Fra slutningen af 1800-tallet til 1970 har der været Brugsforening i nr. 24, ligesom Gammelby havde sin egen skomager, vognmand og smedie.

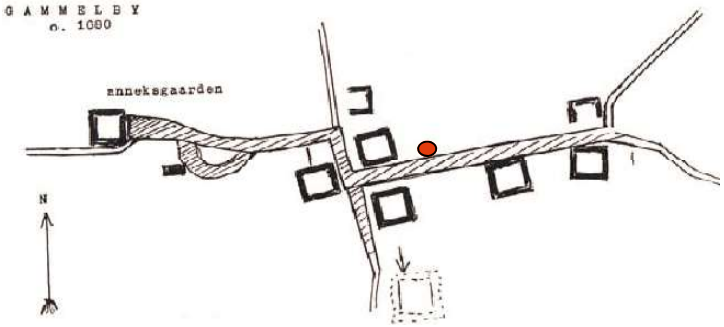

Bybrøndens omtrentlige placering
Kilde: Bykort fra *Hærvej-sognet Læborg*, af Vald. Andersen.